

URZĄD MIASTA KIELCE

Wydział Gospodarki Komunalnej i Środowiska

**WYTYCZNE W ZAKRESIE
UTRZYMANIA / PIELEGNACJI
ZIELENI MIEJSKIEJ**

WYTYCZNE W ZAKRESIE UTRZYMANIA ZIELENI MIEJSKIEJ

I. PIELĘGNACJA DRZEW, KRZEWÓW I BYLIN W OKRESIE GWARANCYJNYM (nie krócej niż 3 lata)

A. WSKAZANIA DOTYCZĄCE MŁODYCH DRZEW

1. Odchwaszczenie:
  - regularne odchwaszczanie mis wokół drzew
  - pielenie ręczne
2. Utrzymywanie mis korzeniowych:
  - na wiosnę uzupełnianie kory (sukcesywne uzupełnianie warstwy ściółki podczas sezonu)
  - formowanie misy (utrzymanie określonych wymiarów)
  - utrzymywanie odcięcia (granicy) między misą a otaczającym trawnikiem
  - usuwanie zanieczyszczeń z mis wykończonych kruszywem ozdobnym (wybranie śmieci i zanieczyszczeń)
  - utrzymywanie misy korzeniowej nie krócej niż 3 – 4 lata
3. Podlewanie:
  - obfite zaraz po posadzeniu drzew, potem regularnie w pierwszych dwóch miesiącach od posadzenia (dotyczy okresu wiosennego sadzenia drzew)
  - w pierwszym roku w okresie od marca do października/ listopada, dostosowane do warunków pogodowych
  - w kolejnych latach w okresach długotrwałej suszy lub w przypadku zaobserwowania silnych niedoborów wody
  - dawka jednorazowego podlania to 30 – 40l wody
  - obfite podlewanie za każdym razem w bezpośredniej strefie systemu korzeniowego
  - w zależności od zastosowanego systemu nawadniającego: systematyczne napełnienie treegatorów lub zasilenie bryły korzeniowej przez rury napowietrzająco – nawadniające
  - na wiosnę (po ustaniu przymrozów) obfite podlanie drzew w zasięgu osadzania się soli drogowej (przy ciągach pieszych i drogowych) celem przepłukania gleby
4. Nawożenie:
  - w drugim roku od posadzenia lub gdy drzewo wykazuje niedobory pokarmowe
  - przez okres ok. 3-5 lat nawożenie drzew w pasach drogowych (monitorowanie stanu fitosanitarnego, bezpośrednia ocena potrzeb drzewa)
  - dobór preparatu dostosowany do potrzeb drzew (stanu fitosanitarnego, gatunku)
  - nawóz użyty zgodnie ze wskazaniami producenta
  - nawożenie ręczne (metoda posypowa) w obrębie rzutu korony drzewa oraz 1-1,5 metra poza nim
  - przemieszczanie nawozu z wierzchnią warstwą gleby
  - po nawożeniu drzewo obficie podlać (lub według zaleceń producenta użytego preparatu)
  - nawożenie w formie płynnej (w czasie podlewania) przez systemy napowietrzająco – nawadniające dla drzew w misach w ternie zabrukowanym (chodniki, place)
5. Usuwanie odrostów z pnia i szyi korzeniowej:
  - wykonane w taki sam sposób jak usunięcie gałęzi

- wycinanie jak najbliżej miejsca odrostu
  - w czerwcu (dla uzyskania pożądanego efektu)
6. Opalikowanie:
- wymiana uszkodzonych palików
  - poprawianie wiązań (systematyczne monitorowanie i korygowanie, regulowanie wiązań)
  - demontaż palików po 2-3 latach od posadzenia drzew – termin usunięcia palików dostosowany do warunków lokalizacyjnych (rodzaj podłoża, oddziaływanie wiatru) oraz gatunku danego drzewa
7. Cięcia pielęgnacyjne zgodnie z zaleceniami formowania koron młodych drzew.
8. Monitorowanie stanu osłonek na pniach (zabezpieczenie od uszkodzeń mechanicznych w strefie odziomkowej).
- założenie dodatkowego mankietu w przypadku wystąpienia ograniczenia możliwości wzrostu drzewa (przyrost pnia).
9. Wymiana roślin:
- uszkodzonych
    - mechaniczne uszkodzenie w strefie odziomkowej
    - z ubytkami wgłębными na pniu
    - z uszkodzoną (odłamaną, suche gałęzie) lub zamierającą koroną (w skutek czynników chorobotwórczych)
  - nie wykazujących oznak wegetacyjnych.
10. Zabezpieczenie sezonowe:
- zabezpieczenie powierzchni pod koroną drzew (w wąskich pasach drogowych) poprzez ustawienie ekranów poliuretanowych czy mat słomianych, których jeden bok powinien być uszczelniony folią wywiniętą na krawężnik jezdni. Zabezpieczenie przed dostawaniem się błota śniegowego w strefę korzeniową drzew. Zastosowanie zabezpieczeń w miejscach nie utrudniających widoczności.

B. WSKAZANIA DOTYCZĄCE KRZEWÓW

1. Odchwaszczanie:
- regularne usuwanie chwastów na rabatach w pierwszym roku po posadzeniu
  - w następnych latach w miarę potrzeb (po bezpośredniej ocenie w terenie)
  - usuwanie samosiewów (obcych gatunków)
  - usuwanie ręczne chwastów
  - w przypadkach uzasadnionych, po uzgodnieniu, użycie preparatu odchwaszczającego:
    - do selektywnego lub całkowitego hamowania rozwoju lub niszczenia chwastów, należy stosować środki chwastobójcze (herbicydy) aktualnie dostępne na rynku, odpowiadające aprobatom technicznym, wydanym przez uprawnione jednostki
    - selektywnego, likwidującego chwasty dwuliścienne z tym, że oprysk powinien być wykonany w okresie intensywnego rozwoju chwastów
    - wszelkie opryski należy prowadzić zgodnie z Ustawą o ochronie roślin z 2003 roku
    - prace prowadzone zgodnie z przepisami BHP.
2. Podlewanie:
- obfite i regularnie krzewów sadzonych na wiosnę przez okres kilku miesięcy w pierwszym roku
  - w drugim roku przez okres wegetacyjny minimum raz w tygodniu

- w następnych latach dostosowane do wymagań roślin i warunków pogodowych (według potrzeb)
  - podlewanie do strefy bryły korzeniowej, tak aby woda trafiała do głębszej partii ziemi (niedopuszczalne jest podlewanie krzewów w obrębie masy liściowej)
  - średnia dawka wody na 1m² krzewów to ok. 15-30l
  - w przypadku roślin iglastych jeśli jesień jest ciepła i sucha podlewamy je okresowo aby mogły zgromadzić wodę na okres zimowy
- 3. Nawożenie:**
- nawóz dostosowany do gatunku i odmiany
    - nawozy uniwersalne w formie sypkiej i płynnej
    - nawozy specjalistyczne do konkretnych grup roślin np. hortensji, krzewów iglastych, róż
    - nawozy wolno działające na rabatach wydzielonych, wielogatunkowych
  - w drugim roku od posadzenia roślin
  - raz do roku w okresie wiosennym dla podtrzymania walorów dekoracyjnych roślin np.: obfite kwitnienie, wybarwienie liści
  - uzupełnienie niedoborów składników pokarmowych po przeprowadzeniu analiz (wizualnej – widoczny zły stan fitosanitarny krzewów lub laboratoryjnej – analiza gleby)
  - nawożenie całej powierzchni skupiny roślin (nie tylko wokół szyi korzeniowej)
    - w przypadku roślin sadzonych soliterowo, wokół krzewu
  - nawożenie wykonane po silnym cięciu roślin
  - po nawożeniu rośliny podlewamy
  - stosowanie nawozów ściśle według zaleceń producenta
- 4. Wykonanie zabiegów ochrony roślin związanych z ochroną profilaktyczną dla zabezpieczenia roślin przed szkodnikami (pajęczaki, owady) i patogenami (grzyby, bakterie, wirusy):**
- zabiegi wykonane po analizie wizualnej określającej: wystąpienie szkodnika lub patogenu na roślinie
  - dopuszcza się zastosowanie preparatu gdy porażenie rośliny objęło ok. 15 % populacji danego gatunku
  - zastosowanie preparatu ściśle ze wskazaniem producenta
  - użycie preparatu w dni bezwietrzne i bezdeszczowe
  - opryski wykonujemy na roślinach zlokalizowanych w strefie oznaczonej „0” (centrum miasta) lub na dużych masach krzewów narażonych na wysoki procent „wypadnięcia” materiału.
  - oprysk zawsze po uzgodnieniu zasadności wykonania, wykonany przez osobę uprawnioną z zachowaniem wszelkich zasad BHP.
- 5. Cięcia pielęgnacyjne według wytycznych dotyczących cięcia krzewów.**
- 6. Ściółkowanie:**
- w miejscach wypłukania (ubytki) uzupełnienie
  - w miejscu nadmiernego zalegania rozgrabienie
  - w przypadku roślin okrywowych i grup zwartych krzewów, po rozroście (pokrycie terenu) nie wymagają one korowania (ocena bezpośrednia w terenie)
- 7. Wymiana roślin:**
- uszkodzonych i chorych
  - uzupełnienie roślin skradzionych.
- 8. Zabezpieczenie sezonowe:**
- zastosowanie osłon czasowych np. maty (ekrany) poliuretanowe, słomiane umieszczane na niskich konstrukcjach, stawianych od strony jezdni w miejscach

nie utrudniających widoczności (ze względu na bezpieczeństwo ruchu drogowego). Zabezpieczenie przed działaniem aerozolu solnego.

C. WSKAZANIA DOTYCZĄCE BYLIN I TRAW OZDOBNYCH

1. Odchwaszczanie rabat:
  - regularnie w pierwszym okresie po posadzeniu
  - w następnych latach w miarę potrzeb w bezpośredniej ocenie
  - ręczne usuwanie chwastów
  - usuwanie samosiewów (obcych gatunków)
2. Podlewanie:
  - w pierwszym roku po posadzeniu regularne (dostosowane do wymagań roślin)
  - w następnym okresie dostosowane do warunków pogodowych i potrzeb roślin
3. Nawożenie w przypadkach uzasadnionych i po uzgodnieniu.
4. Cięcia pielęgnacyjne według wytycznych dla bylin i traw ozdobnych.
5. Wymiana roślin:
  - chorych, zamierających
  - uzupełnienie roślin skradzionych
6. Odmładzanie:
  - co trzy lata dokonać (w miarę potrzeb) rozdzielenia kęp
  - odmłodzenia starzejących się roślin zdolnych do regeneracji.

D. WSKAZANIA DOTYCZĄCE ROŚLIN CEBULOWYCH SADZONYCH MECHANICZNIE

1. Podlewanie:
  - w pierwszym roku po posadzeniu regularne (dostosowane do wymagań roślin)
  - w następnym okresie dostosowane do warunków pogodowych i potrzeb roślin
2. Nawożenie:
  - po przekwitnięciu
  - na 100 m² użyć 2 kg nawozów typu NPK 12-10-18
  - lub według wskazań producenta mieszanki cebul (w zależności od zastosowanych gatunków i odmian roślin)
3. Cięcie:
  - koszenie należy wykonać w momencie kiedy liście wszystkich roślin cebulowych są najmniej w 50 % uschnięte.

E. WSKAZANIA DOTYCZĄCE POWIERZCHNI TRAWIASTYCH I ŁĄK KWIETNYCH

Trawniki

1. Pielęgnacja zgodnie ze „Standardami urządzania i pielęgnowania terenów zieleni” UM Kielce.
2. Koszenie:
  - trawniki parkowe w zależności od warunków pogodowych i funkcji trawnika - liczba koszenia od 10 do 14 razy, na wysokość do 6 cm
  - trawniki w pasach drogowych w zależności od warunków pogodowych w okresie wegetacji – liczba koszenia od 4 do 7 razy, na wysokość nie niższą niż 6 cm.

Dokładny harmonogram krotności i wysokości koszenia przygotowujemy w danym sezonie dla poszczególnych stref miasta i w oparciu o sposobu realizacji zadań wynikających z bieżącego utrzymania.

Łąki kwietne

1. Odchwaszczanie:
  - w przypadku dużej ilości chwastów usuwanie mechaniczne (koszenie młodej łąki na wysokość 5- 10 cm, zabieg można powtórzyć)
2. Podlewanie:
  - w okresie kielkowania (w zależności od warunków pogodowych)
  - w okresie długotrwałej suszy
3. Nawożenie:
  - nie nawozimy
4. Koszenie:
  - w zależności od rodzaju założonej łąki raz lub dwa razy w ciągu sezonu
  - pierwsze koszenie wiosną (czerwiec/lipiec) drugie koszenie w sierpniu lub wrześniu
  - koszenie ręczne (kosą) lub kosiarką listwową
  - pokos zostaje na terenie (usuwamy po wyschnięciu i wysypaniu nasion)

F. ROŚLINY W POJEMNIKACH OZDOBNYCH

1. Odchwaszczanie:
  - pielenie ręczne
2. Podlewanie:
  - obfite po posadzeniu
  - systematyczne przez cały okres wegetacyjny
  - dostosowane do warunków pogodowych i potrzeb roślin
3. Nawożenie:
  - w przypadku obsad sezonowych wymiana gleby (substratu)
  - w przypadku obsad wieloletnich zastosowanie nawozów:
    - raz do roku w okresie wiosennym dla podtrzymania walorów dekoracyjnych roślin np.: obfite kwitnienie
    - w przypadkach uzasadnionych w drugim roku po posadzeniu dwa razy w sezonie
    - uzupełnienie niedoborów składników pokarmowych po przeprowadzeniu analiz (wizualnej – widoczny zły stan fitosanitarny)
    - zalecane stosowanie preparatów długodziałających
    - stosowanie danego preparatu zgodnie z zaleceniami producenta
4. Cięcia:
  - pielęgnacyjne usuwanie uschniętych kwiatostanów, uschniętych liści
  - cięcia formujące, korygujące
  - cięcia dostosowane do danego gatunku i odmiany roślin, wykonane zgodnie ze sztuką ogrodniczą
5. Ściółkowanie:
  - uzupełnienie materiału ściółkującego kory lub kruszywa ozdobnego
6. Wymiana roślin:
  - chorych, zamierających
  - uzupełnienie roślin skradzionych
  - odmładzanie nasadzeń
7. Zabezpieczenie sezonowe:
  - w miarę potrzeb zastosowanie agrowłókniny białej zimowej (podczas zim bezśnieżnych i mroźnych)
  - dodatkowe ściółkowanie (jeżeli nasadzenie było ściółkowane)

Uwaga:

Pielęgnacja zieleni w obiekcie zabytkowym: park miejski im S. Staszica, po jego rewaloryzacji zgodnie z zalecaniami dokumentacji: projekt wykonawczy „Rewaloryzacja zabytkowego Parku miejskiego im. St. Staszica w Kielcach”

II. CIĘCIE MŁODYCH DRZEW, KRZEWÓW, TRAW I BYLIN

A. ZASADY KSZTAŁTOWANIA I UTRZYMANIA KORON MŁODYCH DRZEW

1. PODSTAWOWE ZASADY FORMOWANIA KORON:

- **nie usuwamy więcej niż 20 % - 25% ulistnienia w czasie jednego nawrotu cięć**
Cięcia częste ale niewielkie, podczas dowolnego cięcia nie powinno się przekraczać 20% masy liści na danym drzewie, co obowiązuje także przy ustaleniu, ile gałęzi można usunąć za jednym razem.
- **najpierw usuwamy gałęzie o największej średnicy**
Usuwanie najgrubszych gałęzi w trakcie każdego nawrotu powoduje, że w koronie tymczasowej nie rozrastają się one zbyt mocno. Najniższy konar w koronie docelowej u drzew ulicznych (skrajnia 4,20m), znajduje się 5-6 m nad ziemią. Wszystkie gałęzie poniżej powinny być usunięte.
- **nie usuwamy gałęzi sąsiednich, przeciwległych lub położonych bezpośrednio powyżej i poniżej ciętych gałęzi.**
Ww. gałęzi nie powinno się usuwać w tym samym czasie
- **usuwamy tylko całe gałęzie**
Usuwanie całe gałęzie, odcinane tuż przy podstawie (możliwe jak najbliżej pnia).
- **zachowanie pokroju**
Należy zapewnić taką ilość gałęzi rosnących symetrycznie i promieniście w każdym kierunku, od środka na zewnątrz aby zachować symetrię i statykę drzewa.
W przypadku form geometrycznych (kulistych, kolumnowych) czy prowadzonych na stelażu zachowanie geometrycznego pokroju korony zgodnie z odmianą czy przyjętą formą docelową.

2. TRZY GŁÓWNE ZASADY Z ZAKRESU CIĘĆ KORON:

- najpierw usuwamy przewodniki rywalizujące (konkurencyjne) z przewodnikiem głównym
- potem usuwamy lub przycinamy gałęzie stwarzające problemy, np. z zakorkiem, pędy przybyszowe
- na koniec usuwamy gałęzie z przestrzeni skrajni, która ma pozostać wolna od gałęzi.

3. HARMONOGRAM CIĘĆ:

- przycinanie drzew zalecane jest w drugim lub trzecim roku wzrostu, kiedy drzewo odzyska witalność po posadzeniu
- w pierwszy okresie zalecane jest usuwanie gałęzi obumarłych lub złamanych.

4. TABELA FAZ CIĘCIA KORON:

OKRES	ROK	FAZA
0	1 (rok sadzenia)	przedwstępna
A-1	3	I - cięcia co drugi rok
A-2	5	
A-3	7	
A-4	9	
A-5	11	
A-6	13	
A-7	15	
A-8	18	II - cięcia co trzy lata
A-9	21	
A-10	24	
A-11	27	Opcjonalne wydłużenie harmonogramu cięć
A-12	30	
A-13	33	

Źródło internetowe:

1. *Drugi do natury. „Drzewa w cyklu życia” Europejscy praktycy na rzecz arborystyki. Dijk Dujesiefken, Neville Fay, Jan – Willem de Groot, Nigel de Berker. Redakcja: Kamil Witkoś – Gnach, Piotr Tyszko – Chmielowiec. strona www.institut-drzewa.pl/drzewa-w-cyklu-zycia*
2. strona www.treesaregood.org

Uwaga:

Dopuszcza się cięcia inne niż ww., według wskazań producenta materiału roślinnego (szkółkarza) dla danego gatunku czy odmiany drzewa, po pisemnym określeniu zaleceń.

Ww. zalecenia w części nie dotyczą for wielopniowych oraz drzew o naturalnym pokroju.

B. PRZYCINANIE KRZEWÓW

1. RODZAJE CIĘĆ

- cięcie zagęszczające.

Polega na usuwaniu pędów słabych, uszkodzonych i krzyżujących się oraz skróceniu pozostałych na wysokość do 3-5 oczek, licząc od nasady pędu. Takiego cięcia wykonuje się pierwszej wiosny po posadzeniu.

- **cięcie pobudzające kwitnienie.**

Polega na skracaniu pędów o blisko 10 cm tuż przed rozpoczęciem wegetacji. Przycinamy w ten sposób krzewy ozdobne, u których pąki kwiatowe powstają na tegorocznych pędach, czyli budleje, wrzosy, wrzośce kwitnące latem, hortensje bukietowe, pięciorniki, niektóre powojniki i tawuły japońskie.

- **cięcie sanitarne.**

Polega na usunięciu przemarzniętych, złamanych, nadłamanych chorych pędów. Najlepiej przeprowadzać wczesną wiosną. Cięcia sanitarne są wykonywane corocznie w oparciu o ocenę stanu fitosanitarnego rośliny. Usuwane są pędy uszkodzone i najłabsze. U krzewów kwitnących wiosną, między innymi forsycji, migdałowców, porzeczek krwistych, wczesnych tawuł, a także u iglastych, zimozielonych liściastych oraz magnolii, wawrzynków i różaneczników oraz wszystkich gatunków źle znoszących przycinanie, cięcie zaraz po okresie kwitnienia.

- **cięcie formujące - w uzasadnionych kompozycyjnie przypadkach (zawsze po uzgodnieniu).**

Polega na skracaniu zeszłorocznych przyrostów i nadawaniu krzewom odpowiedniego kształtu i pokroju. Przycinamy ich pędy o blisko 1/3 długości (lub wg szablonu) i formujemy je w kulkę, stożek lub inny dowolny kształt. Tniemy tak bukszpany, berberysy, ligustry oraz krzewy i drzewa kwitnące latem i jesienią na młodych pędach, np. pięciornik krzewiasty, jaśminowiec, złotlin japoński i powojniki. W przypadku sosny cięcie formujące – prześwietlające to skrócenie długich przyrostów o 2/3 długości. Słabe i małe – zostawiamy. Można też usunąć część niepotrzebnych pędów zdrewniałych. Najlepiej, gdy sosnowe pędy uda się poprowadzić zgodnie ze schematem: jeden pęd, rozgałęzienie na dwa pędy, potem znowu na dwa i kolejne dwa. Wtedy roślina ma piękną strukturę. Dlatego jeśli gdzieś pojawiają się trzy gałązki, jedną można usunąć.

- **cięcie formujące – ciecie żywopłotów**

Intensywne, regularne cięcie krzewów w żywopłotach i tzw. formowanych, pozwala na większe zagęszczenie pędów żywopłotu z krzewów iglastych, czyli z modrzewi, cisów, żywotników oraz szpaleru z krzewów liściastych, np. z ligustru pospolitego, porzeczeki alpejskiej, irgi błyszczącej, derenia. Cięcie żywopłotu z grabu wykonuje się kilkakrotnie w ciągu roku, pierwszy raz wczesną wiosną. Następne zabieg przycinania jest konieczny, gdy przyrosty „wychodzą” poza ustalone granice żywopłotu. Podczas cięcia żywopłotu np. z grabu należy zachowywać proste krawędzie górne i boczne, przy czym „dół” żywopłotu tnie się delikatnie, a górę silnie. Żywopłot warto ciąć nadając mu kształt trapezu, wtedy dolne partie są lepiej oświetlone i w mniejszym stopniu tracą liście.

➤ * **Sposoby formowania żywopłotów:**

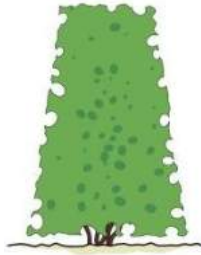
a) Formowanie żywopłotu - żywopłot o przekroju trójkąta

Dobry dla wysokich (powyżej 100 cm), wąskich żywopłotów sadzonych w jednym rzędzie o luźnej strukturze (na przykład z buka). Dzięki ostro zakończonemu szczytowi śnieg nie gromadzi się w górnej części żywopłotu, co mogłoby zniekształcać jego bryłę. Dolną krawędź wystarczy oznaczyć sznurkiem rozciągniętym przy ziemi. Na wyznaczającej górną krawędź łacie opieramy palik wbity w ziemię w miejscu rozciągniętego sznurka. Według wyznaczonego zarysu strzyżemy boczne powierzchnie żywopłotu.

b) Formowanie żywopłotu - żywopłot o przekroju trapezu

Najlepszy dla wysokich żywopłotów o zwartej masie (na przykład z cisa), którym utrzymujący się na powierzchni ciężki śnieg nie będzie w stanie zaszkodzić. Tniemy go podobnie jak żywopłot o przekroju trójkąta, z jedną różnicą. Najpierw przycinamy poziomo jego górną krawędź, następnie kolejno obie boczne powierzchnie.

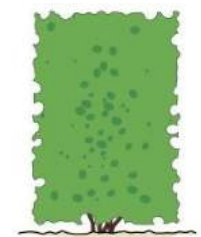
c) Cięcie żywopłotu - wersja pośrednia między trapezem i trójkątem

Polecany dla żywopłotów wysokich, ale szerokich, o luźnej strukturze gałęzi. Potrzebny będzie szablon z grubej tektury lub płyty pilśniowej, w którego środku wytniemy pożądaną kształt. Najpierw przycinamy górną krawędź żywopłotu. Później na wyznaczającym górną granicę drucie lub łacie opieramy szablon i – przesuwając go wzdłuż żywopłotu – strzyżemy według wzoru jednocześnie obie powierzchnie boczne.

d) Przycinanie żywopłotu - żywopłot o przekroju prostokąta

Tak można formować żywopłoty niskie i średnie – do wysokości 100 cm – oraz rośliny znoszące zacienienie (cisy, graby). Wystarczy sznurek rozciągnięty wzdłuż żywopłotu między palikami. Wyznaczy on zarys powierzchni zarówno górnej, jak i bocznej. Najpierw przycinamy pionowo ściany boczne żywopłotu, a potem dopiero jego poziomą, górną powierzchnię.

* Źródło: strona www.muratorodom.pl

- **cięcie radykalne- odmładzające (zawsze po uzgodnieniu).**

Okazy silnie rozgałęzione tniemy 30-40 cm nad ziemią. Jeśli jednak mają mało pędów bocznych, przycinamy je znacznie niżej ok. 10 cm nad ziemią. Usuwamy jednocześnie pędy uszkodzone, złamane i słabe.

2. OGÓLNE ZASADY Z ZAKRESU CIĘCIA KRZEWÓW

- cięcia wiosenne i wczesno wiosenne termin uzależniony od przebiegu zimy.
- roślin nie przycinamy późną jesienią, żeby nie ograniczyć ich mrozoodporności.
- grube pędy wycinamy około 1 cm nad pączkiem. Przycinanie zbyt blisko spowoduje obumarcie pączka. Zostają wtedy tylko długie, zaschnięte fragmenty

pędów, które oszpecą roślinę. Podobnie może się zdarzyć, gdy pędy przytniemy za daleko od oczka.

- pędy tnimy zawsze tuż powyżej pąka, ukośnie, w stronę przeciwną do oczka (woda deszczowa spływa z pędu i nie powoduje gnicia pędu ani pąka). żywoptót po posadzeniu przyciąć nisko, na wysokość około 20 cm. Drugie cięcie przeprowadza się wiosną w następnym roku, zostawiając około 20-30 cm ostatniego przyrostu. Podobnie postępujemy przez kilka następnych lat, gdy żywoptót osiągnie docelową wysokość. Zostawiamy corocznie 2-3 cm ostatniego przyrostu (cięcie uzależnione od uzyskania zamierzonego efektu oraz gatunku i odmiany).
- latem skracamy pędy krzewów rosnących w kolizji do ścieżek i chodników oraz wzajemnie się zacinających. Wtedy też można przyciąć po raz drugi krzewy ozdobne z liści: krzewuszki, pęcherznice, wierzby, berberysy oraz tawuły, które już przekwitły.
- cięcia roślin zawsze dopasowujemy do odmiany danego gatunku i wykonujemy zgodnie ze sztuką ogrodniczą.
- cięcia niestandardowe wykonujemy w uzasadnionym przypadku do uzyskania określonego, zamierzonego celu.

*Źródło internetowe: strona www.poradnikogrodniczy.pl

3. TABELA WYBRANYCH GATUNKOWA

KRZEWY KWITNĄCE WIOSNĄ, NA PĘDACH ZESZŁOROCZNYCH LUB DWULETNIICH			
Gatunek	Termin cięcia	Sposób cięcia	Uwagi
Forsycja	Tuż po kwitnieniu (zwykle początek V).	Pędy z przekwitłymi kwiatami skracamy o połowę lub nawet $\frac{2}{3}$. W razie potrzeby całkowicie usuwamy część pędów starszych niż 3 lata, nadmiernie zagęszczających krzew.	-
Lilak pospolity	Tuż po kwitnieniu (zwykle koniec V- VI)	Wycinamy przekwitłe kwiatostany oraz w razie potrzeby usuwamy tuż przy ziemi starsze, ogałające się pędy (z wyłączeniem odmian szczepionych).	Silne cięcie odmładzające powoduje zmniejszenie kwitnienia w następnym roku, sprzyja jednak bujnemu kwitnieniu w kolejnych latach. W miarę możliwości usuwamy wszystkie przekwitłe kwiatostany.
Krzewuszka cudowna	Tuż po kwitnieniu (zwykle w VI)	Pędy z przekwitłymi kwiatami skracamy do poziomu najniżej położonych nowych pędów bocznych, w razie potrzeby całkowicie usuwamy pędy najstarsze.	Kwitnie na pędach zeszłorocznych i dwuletnich. Czasem powtarza kwitnienie latem.
Karagana syberyjska	Tuż po kwitnieniu	Pędy skracamy o $\frac{1}{3}$ - $\frac{1}{2}$ ich długości, a nawet więcej.	Dobrze znosi cięcia.
Odmiany szczepione na pniu		Skracamy wszystkie nadmiernie wybujałe pędy oraz te wyrastające poza pożądany przez nas kontur korony. Wszystkie pędy ścinamy tuż nad rozgałęzieniem albo tuż nad pąkiem skierowanym na zewnątrz korony.	Cięcia zagęszczające.

Migdałek trójklapowy	Tuż po kwitnieniu (zwykle w VI)	Skracamy przekwitłe pędy oraz usuwamy dziczki wyrastające poniżej miejsca szczepienia.	Kwitnie na zeszlorocznych długopędach.
Sekcja Chamaedryon Tawuła wczesna Tawuła szara Tawuła nippońska Tawuła van Hutte'a Tawuła śliwolistna	Tuż po kwitnieniu (zwykle w VI)	Skracamy przekwitłe pędy o ok. $\frac{2}{3}$ lub $\frac{1}{2}$, w razie potrzeby całkowicie usuwamy pędy najstarsze.	Nie tniemy młodych pędów rozwijających się od wiosny u podstawy krzewu. Najstarsze, słabo kwitnące gałęzie, należy wycinać całkowicie tuż przy ziemi. Co kilka lat warto prześwietlić ostro krzewy usuwając wszystkie stare pędy.
Tamaryszek drobnokwiatowy	Tuż po kwitnieniu (zwykle pocz. VI)	Skracamy przekwitłe pędy o ok. $\frac{2}{3}$, co 2-3 lata całkowicie usuwamy pędy najstarsze i ogałające się.	Najlepiej kwitnie na pędach dwuletnich.
Jaśminowiec	Tuż po kwitnieniu (zwykle koniec VI – k. VII).	Pędy z przekwitłymi kwiatami skracamy o $\frac{1}{3}$, w razie potrzeby całkowicie usuwamy pędy najstarsze.	
Kalina koralowa	Tuż po kwitnieniu.	Pędy z przekwitłymi kwiatami skracamy o $\frac{1}{3}$.	
Mahonia	Tuż po kwitnieniu (zwykle w VI).	Pędy z przekwitłymi kwiatami skracamy o $\frac{1}{3}$.	
Porzeczka krwista	Po przekwitnieniu.	Pędy z przekwitłymi kwiatami skracamy o $\frac{1}{3}$.	Pędy starsze (czteroletnie), słabiej kwitnące, przycinamy nisko przy ziemi.
Wierzba	Tuż po kwitnieniu (zwykle na IV lub pocz. V).	Skracamy pędy nawet o $\frac{2}{3}$, rośliny dobrze znoszą przycinanie.	Formy pienne np. wierzba całolistna "Hakuro-nishiki" tnie się wielokrotnie w ciągu sezonu.
Żarnowiec	Tuż po kwitnieniu (zwykle VI).	Należy przyciąć wierzchołki pędów z zawiązanymi owocami oraz przyciąć tuż nad ziemią pędy stare i ogołcone.	Cięcie słabe.
Złotlin japoński	Tuż po kwitnieniu (zwykle VI).	Należy wyciąć pędy, na których przekwitły kwiaty. Należy również całkowicie usunąć pędy starsze niż 3 lata, gdyż krzew kwitnie na nich słabo.	
Obiela wielokwiatowa	Tuż po kwitnieniu.	Pędy z przekwitłymi kwiatami skracamy o $\frac{1}{3}$. Cięcie sanitarne.	Zabieg można wykonywać w odstępie kilku lat. W przypadku młodych roślin można przycinać pędy wiosną nawet o $\frac{1}{2}$, dla regularnego rozkrzewienia.
KRZEWY KWITNĄCE PÓŹNĄ WIOSNĄ, LATEM LUB JESIENIĄ, NA PĘDACH TEGOROCZNYCH			
Pięciornik krzewiasty	III-IV	Wszystkie pędy skracamy o ok. 10-20 cm. Cięcie pobudzające kwitnienie.	
Tawuła japońska	III-IV Coroczne wiosenne cięcie (przed wegetacją).	Wszystkie pędy skracamy o ok. 10-20 cm.	Latem usuwamy przekwitłe kwiatostany. Co kilka lat usuwamy u nasady najstarsze pędy.
Budleja Davida	III-IV	Tniemy pędy na wysokości ok. 20-30 cm. nad ziemią.	

Żylistek	1. Wczesną wiosną. 2. Po kwitnieniu.	1. Cięcie odmładzające starych krzewów, usuwamy pędy stare, chore i uszkodzone 2. Skracamy najsilniejsze pędy o 1/3 oraz pędy przekwitłe, nad wyrastającymi gałązkami bocznymi.	Czasami wystarcza jedynie cięcie odmładzające lub sanitarne.
Hortensja bukietowa i drzewiasta	III-IV	Przycinamy pędy nad 4-5 oczkiem. Możemy też skrócić pędy o ok. 15-30 cm.	Hortensja bukietowa cięta nad 1 lub 2 oczkiem.
Perowskia	III-IV	Przycinamy krzewy nieco ponad ziemią.	
Lawenda	IV	Przycinamy niezdrewniałe pędy zalecane cięcie to 1/3 wysokości krzewu, skracamy o ok. 30% tegorocznych przyrostów, zachowujemy pokrój kulisty.	Drugie cięcie zaraz po kwitnieniu (usuwanie kwiatostanów). Trzeci termin jesienny pierwsza połowa IX.
<p>Lawendę przycinamy dwa razy w roku, a do wyboru są 3 terminy wykonywania cięć:</p> <p>a) pierwszym terminem przycinania lawendy jest wczesna wiosna - od trzeciej dekady marca do początku kwietnia, najlepiej w ciepły i słoneczny dzień. Jest to cięcie bardzo ważne dla zachowania prawidłowego pokroju lawendy i uniknięcia powstania tzw. tysego gniazda wewnątrz krzewu. Podczas wiosennego cięcia usuwamy również wszystkie uszkodzone przez zimę pędy.</p> <p>b) drugim terminem przycinania lawendy jest lato, a dokładnie okres od lipca do września, gdy lawenda kwitnie. Polega ono na przycinaniu przekwitających kwiatostanów. Pobudza to lawendę do ponownego kwitnienia.</p> <p>c) trzecim terminem przycinania lawendy jest początek jesieni (połowa września). To cięcie należy wykonać zamiennie z cięciem wiosennym.</p> <p>Podczas wiosennego i jesiennego cięcia przycinamy młode, niezdrewniałe pędy lawendy, skracając je o połowę ich długości. Tnąc pędy należy uważać, aby nie przyciąć zdrewniałych części gałązek, które rozkrzewiają się bardzo wolno i słabo. Przycinając gałązki formujemy krzew lawendy w kształt kuli. Taka forma krzewu umożliwia dostęp powietrza do wnętrza krzewu z każdej strony, co zapobiega podgniwaniu wewnętrznych gałązek oraz zapewnia odpowiednie oświetlenie wszystkich pędów.</p> <p>Letnie cięcie lawendy polega na przycięciu przekwitłych kwiatostanów. Po, lub jeszcze w trakcie kwitnienia, ścinamy wszystkie kwiatostany wraz z bezlistnym łodygami. Ścinając pędy kwiatostanowe również staramy się zachować kształt kuli.</p> <p>Przy bardzo zaniedbanym lub starym krzewie lawendy, możemy przeprowadzić cięcie odmładzające. W tym celu przycinamy lawendę bardzo radykalnie, nawet do 1/3 długości pędów. Takie cięcie warto przeprowadzać co 4-5 lat wiosną. Poprawia to kondycję całego krzewu i zapobiega огоłocaniu się gałązek.</p>			
KRZEWY KWITNĄCE NA PĘDACH STARSZYCH			
Oczar	Tuż po kwitnieniu.	Wycinamy jedynie pędy chore, uszkodzone lub przemarznięte.	Źle znosi przycinanie.
Perukowiec	Wczesna wiosna.	Cięcie bardzo delikatne, korygujące kształt krzewu oraz cięcie sanitarne.	Nie zawsze dobrze znosi cięcie zwłaszcza grubych gałęzi. W przypadku ograniczenia wzrostu cięcie najpóźniej w kwietniu młodych pędów.
Złotokap	Tuż po kwitnieniu	Cięcie bardzo delikatne, korygujące kształt krzewu.	Źle znosi przycinanie.
Pigwowiec	Tuż po kwitnieniu.	Cięcie bardzo delikatne, korygujące kształt krzewu.	Najlepiej kwitnie na pędach dwuletnich i starszych.
KRZEWY O BARWNYCH (OZDOBNYCH) LIŚCIACH			
Berberys	Po przekwitnięciu kwiatów lub <u>późną zimą</u> (przedwiośnie).	Tniemy nieco słabiej (skracamy pędy o około 10-20 cm), ewentualnie bardziej je prześwietlamy. Cięcie sanitarne.	Cięcie odmładzające co 3-4 lata wczesną wiosną, wycinamy najstarsze zdrewniałe pędy.

Dereń biały	Wczesna wiosna.	Usuujemy 1/3 pędów. Cięcia sanitarne.	Celem cięcia jest uzyskanie lepszego wybarwienia pędów oraz ukształtowanie wieloprzewodnikowej rośliny z silnymi pędami wyrastającymi blisko siebie.
Śnieguliczka	Bardzo wczesną wiosną.	Prześwietlenie korony. Cięcie sanitarne.	Usuujemy też odrosty korzeniowe.
Śnieguliczka Chenaulta	Przed ruszeniem wegetacji (II-III).	Skrócenie pędów prowadzące do zagęszczenia i formowania pokroju gęstej „poduchy”. Usuwanie nadmiernie wyrosniętych pędów.	
Pęcherznica kalinolistna	VII-VIII	Cięcie intensywne usuwanie u podstawy 1/3-1/4 najstarszych pędów. Dla form niskich cięcie delikatne.	Przycinamy latem po przekwitnięciu. Cięcie wiosenne powoduje wyciekanie soków „płacz wiosenny”.
PNĄCZA			
Cięcie gatunków u których występuje tzw. zjawisko „płaczu” - winorośl.	Jesień.	Wykonać należy jesienią lub zimą (do grudnia) lub latem na tegorocznych pędach.	
Pnącza		Zgodnie z zasadą dla roślin kwitnących na zeszłorocznych pędach po kwitnieniu, rośliny kwitnące na tegorocznych pędach można ciąć wczesną wiosną silnie.	W końcu lutego lub z początkiem marca usuwamy martwe pędy.
Powojnik okrywowy Clematis 'Sizaia Ptitsa'	Wczesna wiosna.	Tnie się silnie. Wczesną wiosną należy przyciąć tuż nad ziemią pędy martwe, żywe na wys. 5-10 cm	
RÓŻE			
Róża	Corocznie na wiosnę.	Pędy słabe, krzyżujące się, uszkodzone wycinamy u nasady krzewu. Obowiązuje ogólna zasada: im krzew jest większy, tym mniej skraca się pędy.	
Róże wielokwiatowe		W przypadku odmian silniej rosnących na pędach pozostawiamy 6-10 oczek (pączków), na pędach odmian niższych 2-4 oczka.	
Róże bukietowe		Pozostawiamy na każdym pędzie jednakową liczbę oczek: od 2 do 6.	
Róże okrywowe		Skracamy wszystkie pędy, do wysokości około 30 cm.	Za pomocą nożyc do żywopłotu. W przypadku róż na własnym korzeniu możliwe koszenie mechaniczne.
Róże pnące		Wycinamy pędy stare, które już nie rosną, pozostawiając 6-8 mocnych, zdrowych pędów.	Większość róż pnących wykształca najładniejsze kwiaty na młodych pędach, wyrastających z ubiegłorocznych przyrostów.

Róże pienne		Skracamy pędy silniej, pozostawiając 2-4 oczka na pędzie. Tniemy zawsze około 0,5 cm nad oczkiem skierowanym na zewnątrz korony. W czasie sezonu usuwamy sukcesywnie przekwitnięte kwiatostany, a u odmian wielkokwiatowych uszczykujemy młode pędy, które pojawiają się w kątach liści, poniżej głównego kwiatu.	
KRZEWY IGLASTE I LIŚCIASTE ZIMOZIELONE			
Żywotniki zachodnie (głównie odmiany żywopłotowe)	I raz - III-IV (przed rozpoczęciem wegetacji)	- I skrócenie pędów ubiegłorocznych o $\frac{1}{2}$ - II skrócenie o $\frac{1}{2}$ pędów tegorocznych.	Nie należy przycinać krzewów później, niż w sierpniu, gdyż nie zdążą się zregenerować przed zimą.
Cis Bukszpan	II raz - VII-VIII (po zakończeniu wzrostu sezonowego)		
Ligustr (forma żywopłotowa)	I raz - III-IV II raz - VI-VII III raz - VIII	- I skrócenie pędów ubiegłorocznych o $\frac{1}{2}$ - II skrócenie pędów tegorocznych o $\frac{2}{3}$ - III przycięcie do poziomu ostatniego cięcia.	
Sosna kosodrzewina	Po wypuszczeniu nowych przyrostów maj (najlepiej $\frac{1}{2}$ czerwca).	Skracamy młode pędy o $\frac{2}{3}$. Można także skracać nowe przyrosty innym gatunkom sosen.	W przypadkach uzasadnionych młode pędy możemy przyciąć do $\frac{1}{2}$. Cięcie formujące-prześwietlające powtórzone na przełomie lipcu /sierpniu.
Jałowiec	Wiosna do czerwca.	Wycinamy przewodniki w sposób niewidoczny (na rozgałęzieniach pędów), cięcie spowoduje utrzymanie gęstego krzewu.	

Źródło internetowe: strona www.pl/poradnik-ogrodniczy

C. CIĘCIE TRAW OZDOBNYCH I BYLIN

1. TABELA DLA WYBRANYCH GATUNKÓW

TRAWY OZDOBNE, TURZYCE, BYLINY O WYGLĄDZIE „TRAWIASTYM”			
Gatunek	Termin cięcia	Sposób cięcia	Uwagi
TRAWY OZDOBNE NIEZIMOZIELONE			
miskanty (<i>Miscanthus</i>), molinie (<i>Molinia</i>), rozplenice (<i>Pennisetum</i>), Imperata , hakonechloa , sesleria	Co roku na wiosnę (cięcie wczesno wiosenne – nawet koniec marca po przymrozkach).	Tniemy sekatorem każdą pojedynczą kępę na jednakowej wysokości (ok. 10 cm nad ziemią).	Cięcie zawsze przed rozpoczęciem wegetacji (zanim z środka kępa zacznie wypuszczać nowe przyrosty). Należy uważać aby cięcia nie były wykonane zbyt nisko. Kępa po cięciu ma być równa (nie poszarpana).

Gatunek	Termin cięcia	Sposób cięcia	Uwagi
trzcinnik (<i>Calamagrostis</i>), śmiałek (<i>Deschampsia</i>), ostnica (<i>Stipa</i>)	Co roku na wiosnę (cięcie wczesno wiosenne – nawet koniec marca po przymrozkach).	Tniemy sekatorem każdą pojedynczą kępę na jednakowej wysokości (ok. 10 cm nad ziemią).	Cięcie zawsze przed rozpoczęciem wegetacji (zanim z środka kępa zacznie wypuszczać nowe przyrosty). Należy uważać aby cięcia nie były wykonane zbyt nisko. Kępa po cięciu ma być równa (nie poszarpana).
TRAWY ZIMOZIELONE			
turzyca (<i>Carex</i>) kostrzewa (<i>Festuca</i>)	Na wiosnę.	Przycinamy tylko to, co jest martwe, czyli końcówki albo połowę liści. Jeżeli kępa jest po zimie przemarznięta w ostateczności przycinamy całą kępę.	Kostrzewa sina wymaga jedynie przycięcia uschniętych czubków lub wyczesania trawy z martwych, zaschniętych liści.
BYLINY O WYGLĄDZIE „TRAWIASTYM”			
konwalnik (<i>Ophiopogon</i>), kosmatka (<i>Luzula</i>) liriope	Na wiosnę.	Usuwanie pojedyncze obumarłe liście, przycinamy końcówki uszkodzonych liści.	U kosmatki (<i>Luzula</i>) usuwamy nadmiar najstarszych liści, martwe liście i przekwitłe pędy kwiatowe.
BYLINY			
byliny	Wiosna. Cały sezon wegetacyjny.	Przycinamy i usuwamy martwe łodygi oraz pozbywamy się martwych liści. Systematyczne usuwanie przekwitłych kwiatów lub kwiatostanów.	